

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และขอเสนอแนะ

การสอบถามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูโรงเรียน
ประถมศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการจัดการและการใช้หลักสูตรประถมศึกษากลุ่มสร้างเสริม
ลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 มีสาระสำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ ศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้บริหารโรงเรียน และครู
ประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เกี่ยวกับปัญหาค้นต่อไปนี้

1. การจัดเนื้อหาและแนวทางการปรับปรุง เนื้อหากลุ่มสร้างเสริมลักษณะ
นิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6
2. การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 และ 6
3. การบริหารและการจัดการคานบุงคลากร การจัดเวลาเรียน การจัดส่ง
คู่มือครู และหนังสือเรียน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะ
นิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

ตัวอย่างประชากรเป็นศึกษานิเทศก์จำนวน 468 คน ผู้บริหารจำนวน 575 คน
ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวน 1,150 คน รวมทั้งหมดจำนวน 2,193 คน จาก
ทั่วประเทศ และตัวอย่างประชากรในการสัมภาษณ์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สำหรับแบบสอบถามประกอบด้วย

3 ตอน ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้สอบ ให้เลือกตอบ ตอนที่ 2 เกี่ยวกับปัญหาการจัดการและการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เป็นมาตราส่วนประเมินค่า ส่วนแนวทางการปรับปรุงเนื้อหา เป็นแบบสำรวจรายการ ตอนที่ 3 เกี่ยวกับความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด 1,658 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 75.6 แยกเป็นศึกษานิเทศก์จำนวน 332 คน ผู้บริหารจำนวน 464 คน และเป็นครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวน 862 คน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้สอบ

มีผู้บริหารที่ไม่ได้สอนร้อยละ 27.8 ผู้บริหารส่วนใหญ่ทำหน้าที่สอนด้วย และส่วนใหญ่สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ผู้บริหารที่สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยอย่างเต็มที่มีอยู่ร้อยละ 35.4 สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยส่วนใหญ่สอนมากกว่า 1 กลุ่ม คือส่วนใหญ่สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มประสบการณ์อื่นอีก 1 กลุ่ม ร้อยละ 41.8 มีครูที่สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยอย่างเต็มเพียงร้อยละ 10.9

ในกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ผู้บริหารส่วนใหญ่สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพร้อยละ 17.2 สำหรับครูส่วนใหญ่สอนกลุ่มทักษะร้อยละ 53.1

กานวุฒิการศึกษา ผู้สอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี ในค่านอายุศึกษานิเทศก์จังหวัดและผู้บริหารส่วนใหญ่อายุระหว่าง 36-45 ปี ศึกษานิเทศก์อำเภอและครูส่วนใหญ่อายุระหว่าง 26-35 ปี

กานประสบการณ์ ศึกษานิเทศก์จังหวัดส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการนิเทศ 6 ปีขึ้นไป ศึกษานิเทศก์อำเภอส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการนิเทศ 1-2 ปี ผู้บริหารส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นเวลา 16 ปีขึ้นไป สำหรับครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย 3-4 ปี

ก้านการจักระที่มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะรับผิดชอบระดับ
ประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่สามารถจักระโดยเฉพาะในหมวด
ต่าง ๆ เกินกว่าร้อยละ 50 ยกเว้นยูวกาชาค ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมสร้าง
นิสัยอื่น ๆ น้อยกว่าร้อยละ 50

2. ปัญหาการจัดการและการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

2.1 ปัญหาการจักเนื้อหาและแนวทางการปรับปรุงเนื้อหา

หมวดจริยศึกษา ผู้ตอบทุกกลุ่มตอบว่าทุกข้อในหมวดนี้มีปัญหา
ปานกลาง และทั้งหมวดก็มีปัญหาปานกลางเช่นกัน ส่วนแนวทางการปรับปรุงเนื้อหา
ส่วนใหญ่ตอบว่าควรเพิ่มเนื้อหาทางพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับ
ชีวิตประจำวันและเพิ่มเวลาเรียนให้มากขึ้นร้อยละ 50

หมวดศิลปศึกษา พบว่าหมวดนี้มีปัญหาปานกลาง ที่น่าสังเกต
ศึกษานิเทศก์ตอบว่ามีปัญหามาก เกี่ยวกับเนื้อหาที่กำหนดให้ซึ่งครูจำเป็นต้องมีความรู้
และทักษะในหน่วยนั้น ๆ ส่วนแนวทางการปรับปรุง มีผู้ตอบว่าควรคงเนื้อหาและเวลา
เรียนในหน่วยงานสานและงานดักทอร้อยละ 35 มากกว่าผู้ตอบว่าควรลดเนื้อหาและ
เวลาเรียน ซึ่งมีผู้ตอบเพียงร้อยละ 30.5 นอกจากนี้มีผู้ตอบว่าควรเพิ่มเนื้อหาและ
เวลาเรียนในหน่วยการปั้นและแกะสลักร้อยละ 41.9 และในหน่วยงานออกแบบ
สร้างสรรค์จากวัสดุต่าง ๆ ร้อยละ 41.3

หมวดพลศึกษา พบว่าหมวดนี้มีปัญหาปานกลาง แต่เกี่ยวกับ
ยิมนาสติกศึกษานิเทศก์ตอบว่ามีปัญหามาก แต่ผู้บริหารและครูตอบว่ามีปัญหาปานกลาง
ส่วนแนวทางการปรับปรุงมีข้อที่น่าสนใจกว่ามีผู้ตอบให้ควรคงเนื้อหาและเวลาเรียนใน
หน่วยยิมนาสติกร้อยละ 40.7 และมีผู้ตอบว่าควรเพิ่มเนื้อหาและเวลาเรียนในหน่วย
กิจกรรมทดสอบสมรรถภาพทางกายร้อยละ 47.9

หมวดดนตรี-นาฏศิลป์ พบว่าหมวดนี้มีปัญหาปานกลาง แต่ทุกกลุ่ม
ตอบว่ามีปัญหามากในหัวข้อที่กำหนดให้เกี่ยวกับโน้ตสากล เป็นปัญหาต่อการสอนและการ
เรียนรู้ของนักเรียน และในหัวข้อรายละเอียดของเนื้อหาในแผนการสอนไม่ชัดเจนพอ
สำหรับผู้ไม่มีพื้นฐานทางดนตรี-นาฏศิลป์ที่จะนำไปปฏิบัติ ส่วนแนวทางการปรับปรุงใน

หน่วยกิจกรรมการร้องเพลงมีผู้ตอบว่าควรคงเนื้อหาและเวลาเรียนร้อยละ 33.1 มากกว่าผู้ตอบว่าควรลดเนื้อหาและเวลาเรียน ซึ่งมีผู้ตอบร้อยละ 31.2 ในหน่วยกิจกรรมเน้นการฟังมีผู้ตอบว่าควรเพิ่มเนื้อหาและเวลาเรียนร้อยละ 35.2 มากกว่าผู้ตอบว่าควรคงเนื้อหาและเวลาเรียนซึ่งมีผู้ตอบร้อยละ 34.2 ในหน่วยกิจกรรมนาฏศิลป์มีผู้ตอบว่าควรเพิ่มเนื้อหาและเวลาเรียนร้อยละ 42.1

หมวดกิจกรรมสร้างนิสัย พบว่าหมวดนี้มีปัญหาปานกลาง แต่การไม่มีรายละเอียดของเนื้อหาอย่างเพียงพอในคู่มือครูและแผนการสอนของหมวดนี้ ศึกษานิเทศก์ตอบว่ามีปัญหามาก ส่วนแนวทางการปรับปรุงมีผู้ตอบว่าควรกำหนดให้ลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์เป็นวิชาบังคับหรือบังคับเลือก แต่ให้ยืดหยุ่นเวลาใน 80 คาบ ถึงร้อยละ 42.5

2.2 ปัญหาการบริหารจัดการเรียนการสอน

ปัญหาคำแนะนำกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าคำนี้มีปัญหาปานกลาง เกี่ยวกับการขาดทักษะในการสอนดนตรี-นาฏศิลป์ ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารตอบว่ามีปัญหามาก และเกี่ยวกับการขาดการจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนปฏิบัติ เฉพาะศึกษานิเทศก์ตอบว่ามีปัญหามาก

ปัญหาคำแนะนำการเรียนการสอน พบว่าคำนี้มีปัญหาปานกลาง ที่น่าสนใจคือการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนในหมวดดนตรี-นาฏศิลป์ และการขาดแหล่งวิทยากรและหนังสืออ่านประกอบเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม ทุกกลุ่มตอบว่ามีปัญหามาก

ปัญหาคำแนะนำวัดและประเมินผล พบว่าคำนี้มีปัญหาปานกลาง แต่ในข้อ "ครูมักประเมินผลจากผลสำเร็จของการปฏิบัติมากกว่า..." เฉพาะศึกษานิเทศก์เท่านั้นที่ตอบว่ามีปัญหามาก

ปัญหาความสามารถของครูในการสอน พบว่าคำนี้มีปัญหาปานกลาง ที่สำคัญคือพบว่าครูไม่สามารถสอนได้ทุกหมวดในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และครูไม่มีความรู้เฉพาะในเนื้อหาบางหมวด ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในการสอน มีปัญหามาก

2.3 ปัญหาการบริหารและการจัดการ พบว่าค่านนี้มีปัญหาปานกลาง ในบางข้อพบว่าศึกษานิเทศก์ตอบว่าเป็นปัญหามากกว่าผู้บริหารและครู เช่น ศึกษานิเทศก์ตอบว่าเป็นปัญหามากเรื่องการจัดครูเข้าสอนในหมวดดนตรี-นาฏศิลป์ หรือศึกษานิเทศก์ตอบว่าเป็นปัญหาปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ขณะที่ผู้บริหารและครูตอบว่าเป็นปัญหาปานกลางในเรื่องขาดการนิเทศจากศึกษานิเทศก์และขาดการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นต้น

3. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ

ผู้เสนอความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดเนื้อหาที่เป็นปัญหาคือหมวดดนตรี-นาฏศิลป์เกี่ยวกับโน้ตสากล รองลงมาคือหมวดพลศึกษาเกี่ยวกับยิมนาสติก เป็นต้น ส่วนแนวทางการปรับปรุงผู้เสนอแนะส่วนใหญ่เสนอให้กำหนดเนื้อหาให้ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเพิ่มรายละเอียดของภาคผนวกในแผนการสอน ส่วนเวลามีปัญหาจัดการฝึกให้เกิดทักษะ เช่น ดนตรี-นาฏศิลป์

ค่านการจัดการเรียนการสอน ผู้เสนอความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นว่าครูไม่สามารถสอนได้ทุกหมวด โดยเฉพาะหมวดดนตรี-นาฏศิลป์ พลศึกษา ศิลปศึกษา เป็นปัญหารองลงมาเป็นปัญหาเรื่องการขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบการเรียนสำหรับนักเรียน และหนังสือสำหรับการค้นคว้าทั้งของครูและนักเรียน เป็นต้น ส่วนแนวทางการปรับปรุงผู้เสนอแนะส่วนใหญ่เสนอให้จัดครูที่มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะเข้าสอน หรือจัดอบรมครูในเชิงปฏิบัติการแบบเข้มและจัดอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ก็จัดหาสื่อการเรียนการสอนให้และอบรมครูให้มีความรู้ในการผลิตสื่อด้วย

ทางค่านการบริหารและการจัดการ ผู้เสนอความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นปัญหาเรื่องขาดการนิเทศการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง กับค่านการจัดครูเข้าสอนในหมวดดนตรี-นาฏศิลป์ เป็นต้น ส่วนแนวทางการปรับปรุงผู้เสนอแนะส่วนใหญ่เสนอให้มีการอบรมศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารให้มีความรู้ความเข้าใจในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย แนวทางการวัดและประเมินผล ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ และเสนอให้มีการสนับสนุนให้ครูมีความพร้อมในการสอน ทั้งให้มีการคัดเลือกครูที่เหมาะสมเข้าสอน เป็นต้น

4. การสัมภาษณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่าหมวดต่าง ๆ ของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะ

นิสัยสามารถบูรณาการภายในกลุ่มได้โดยใช้วิธีสอน และส่วนใหญ่เห็นว่าการแยกเป็นรายหมวดเหมาะสม เกี่ยวกับปัญหาคำถามการจักเนื้อหา ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านตอบว่า โดยเนื้อหาส่วนรวมของหลักสูตรก็ จะมีปัญหาบ้าง เช่น หมวดคณิต-นาฏศิลป์ เกี่ยวกับโน้ตสากล เป็นต้น ส่วนใหญ่ที่เสนอแนะอย่างสอดคล้องกัน คือให้มีภาคผนวกความรู้สำหรับครูเพิ่มขึ้นในทุกหมวด คำนเวลาที่กำหนดให้ส่วนใหญ่เห็นว่าพอสำหรับการสอนที่เป็นพื้นฐาน แต่ไม่พอสำหรับการฝึกทักษะ เกี่ยวกับปัญหาคำถามการจักกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่าครูไม่มีความรู้และทักษะในหมวดนั้น ๆ และครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน นอกจากนี้เอกสารให้ความรู้หมวดกิจกรรมสร้างนิสัยมีไม่เพียงพอ การขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล ส่วนการวัดและประเมินผลปัญหา คือ ครูไม่เข้าใจการวัดและประเมินผล ครูบางส่วนก็ไม่ได้ใช้วิธีการที่ให้วัดและประเมินผลเป็นระยะ ๆ แนวทางปรับปรุงคำถามการจักกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ การจัดหาวัสดุหรือสื่อการเรียนการสอนให้ หรือสัมมนาหาข้อสรุปเพื่อถือเป็นแนวปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน เกี่ยวกับปัญหาคำถามการบริหารและการจัดการ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า เป็นปัญหาคำถามการจักครูเข้าสอน การขาดแคลนเอกสารที่จะบริการครู ส่วนแนวทางการปรับปรุง ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้มีการอบรมครูเป็นระยะๆ ในแบบที่ครูสามารถนำไปคิดสร้างสรรค์ แล้วนำไปใช้ได้ มีการประชุมครู-ผู้ปกครอง และจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศ เป็นต้น

การอภิปรายผล

1. สถานภาพของผู้ตอบ

จากการวิจัยพบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน 16 ปีขึ้นไป นอกจากนี้ผู้บริหารส่วนใหญ่ยังทำหน้าที่สอนและส่วนใหญ่สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยอย่างเดียวย่อละ 35.4 จึงกล่าวได้ว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานทั้งมีคุณวุฒิ วัยวุฒิในระดับสูงเพียงพอ อนึ่งการที่ผู้บริหารส่วนใหญ่ทำหน้าที่สอน ก็เป็นการสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีโรงเรียนขนาดเล็กและเล็กมากอยู่เป็นจำนวนมาก (สมชัย วุฒิปรีชา 2528: การบรรยาย) ในโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้มักมีครูสอนไม่ครบชั้นหรือพอดีชั้น ผู้บริหารมีปริมาณงานในหน้าที่ไม่ซับซ้อนนัก ผู้บริหารโรงเรียนเหล่านี้จึงทำการสอนด้วย อันเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้บริหาร เข้าใจปัญหาการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนได้ ภิญญู สาทร (2526: 151) ได้กล่าวสนับสนุนว่าการที่ผู้บริหารมีประสบการณ์ตรงจากการสอน ทำให้สามารถปรับปรุงโรงเรียนได้ถูกต้อง และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าส่วนหนึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและทำหน้าที่สอนเช่นกัน

นอกจากนี้ผลการวิจัย พบว่าศึกษานิเทศก์จังหวัดส่วนใหญ่มีอายุและวุฒิการศึกษาพอ ๆ กับผู้บริหารส่วนใหญ่ แต่พบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอส่วนใหญ่มีประสบการณ์นิเทศกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย 1-2 ปี ในขณะที่ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย 3-4 ปี จะเห็นว่าประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยของครูจะมากกว่าศึกษานิเทศก์อำเภอ ในด้านอายุ ศึกษานิเทศก์อำเภอส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในระดับเดียวกับครูส่วนใหญ่ จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาการขาดการยอมรับจากผู้บริหารและครู จากการบรรยายของสมชัย วุฒิปรีชา ที่ได้เคยกล่าวถึงในเบื้องต้นก็ได้กล่าวว่า "การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์จังหวัดที่เน้นด้านการวางแผนมากกว่าการนิเทศ ศึกษานิเทศก์จังหวัดจึงไม่ค่อยได้ออกไปนิเทศ ทางด้านศึกษานิเทศก์อำเภอส่วนใหญ่มีอยู่จำนวนหนึ่งที่ขาดทักษะและประสบการณ์ด้านวิชาการ การขาดงบประมาณด้านการนิเทศและการที่คองทำงานธุรการในสำนักงาน เมื่อออกไปนิเทศจึงไม่ค่อยได้รับความเชื่อถือ"

ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรไม่ควรยึดกับประสบการณ์และอายุจนเกินไปจึงควรมุ่งไปที่การร่วมมือกันเพื่อให้เกิดประโยชน์กับนักเรียน ในเรื่องนี้ ภิญญู สาทร (2526: 236-237) ได้กล่าวถึง มุลเลน (Muellen) ที่ให้คำแนะนำประการหนึ่งว่า ศึกษานิเทศก์ควรคุ้นเคยกับบุคคลที่ตนจะต้องทำงานด้วย และต้องใช้เทคนิคทุกประการในทางมนุษยสัมพันธ์ เพื่อช่วยให้บริการ ของศึกษานิเทศก์เป็นที่ยอมรับ และได้รับการปฏิบัติด้วยความสมัครใจ

ในการจัดครูเข้าสอน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่สามารถจัดครูที่มีความรู้สามารถโดยเฉพาะรับผิดชอบสอนในหมวดต่าง ๆ เกินกว่าร้อยละ 50 ยกเว้น

บุคลากร ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมสร้างนิสัยอื่น ๆ น้อยกว่าร้อยละ 50 แสดงว่าโรงเรียนพยายามที่จะจัดครูเข้าสอนเป็นพิเศษ อาจเนื่องจากเป็นที่ประจักษ์ว่าครูไม่สามารถสอนได้ทุกหมวดในกลุ่มนี้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครูผู้มีส่วนหนึ่งทำให้ทราบว่าแม่ครูประถมศึกษาควรสอนได้ทุกกลุ่มประสบการณ์ ในทางปฏิบัติก็มีการพยายามที่จะจัดครูที่มีความสามารถพอควรเข้าสอน เช่น จัดครูเข้าสอนหมวดเดียวหรือ 2 หมวดในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย โดยอาจสอนหลายห้องหรือหลายระดับชั้น ทั้งนี้ต้องมีชั่วโมงสอนใกล้เคียงกับครูคนอื่น แต่ผลจากการวิจัยพบว่า มีครูที่สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยอย่าง เดียวเพียงร้อยละ 10.9 มีครูที่สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มประสบการณ์อื่นอีก 1 กลุ่มมากที่สุดร้อยละ 41.8 รองลงมาคือครูสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยกับกลุ่มประสบการณ์อื่น 2 กลุ่ม และสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยกับกลุ่มประสบการณ์อื่น 4 กลุ่ม ตามลำดับ (ดังตารางที่ 5) ดังนั้น ครูประถมศึกษาจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้สามารถสอนได้ทุกกลุ่มประสบการณ์ด้วยความเชื่อมั่น และสอนได้ความหลักสูตรและเต็มหลักสูตร โดยเฉพาะในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่แยกเป็นหมวดต่าง ๆ

2. ปัญหาการบริหารจัดการและการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

2.1 ปัญหาคำถามการจัดเนื้อหาและแนวทางการปรับปรุงเนื้อหา

พบว่าทุกหมวดของคำถามการจัดเนื้อหาที่มีปัญหาปานกลาง แสดงว่าการจัดเนื้อหาของแต่ละหมวดต้องมีการปรับปรุง

หมวดจริยศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ทุกกลุ่มตอบว่าการจัดเนื้อหาจริยศึกษาทุกข้อมีปัญหาปานกลางเหมือนกัน แสดงว่าทุกกลุ่มให้ความสำคัญและเห็นสภาพปัญหาของหมวดจริยศึกษาไปในแนวทางเดียวกัน และการที่ส่วนใหญ่เสนอแนวทางการปรับปรุงเนื้อหาว่าควรเพิ่มเนื้อหาทางพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและเพิ่มเวลาเรียนให้มากขึ้น อาจเนื่องจากการดำเนินชีวิตมักจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับศาสนา ทั้งส่วนใหญ่มักมีความเห็นว่าศาสนาจะมีส่วนช่วยสนับสนุน ชักจูง ให้เป็นคนดีได้ แนวทางการปรับปรุงดังกล่าวข้างต้นจะสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมระยะที่ 6 ที่มีการสนับสนุนให้มีการ

สอนศาสนาในสถานศึกษาตามกลุ่มของนักเรียนที่มีบิดาศาสนานั้น (พะยอม แก้วกำเนิ: 10-13) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ที่มีข้อเสนอแนวทางการปรับปรุงว่าเนื้อหาที่ควรนำมาเกี่ยวข้องกับ โศกฏ เนื้อหาทางพุทธศาสนา อารยศาสตร์ ศิลปะ เป็นต้น ฉะนั้นแนวทางการปรับปรุงเนื้อหาในส่วนนี้เป็นเรื่องที่น่าพิจารณา ส่วนด้านของเวลาเรียนที่เสนอให้เพิ่มขึ้นเป็นเรื่องที่คงพิจารณาละเอียด เพราะอาจมีแนวทางการปรับปรุงได้หลายทาง เช่น อาจกำหนดเนื้อหาที่จะให้เรียนโดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 แล้วเพิ่มเนื้อหาของศาสนาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน โดยใช้เวลาเท่าเดิม หรืออาจคงเนื้อหาเดิมไว้แล้วเพิ่มเนื้อหาส่วนที่คงการปรับปรุงรวมทั้งเวลาเรียน ในเรื่องของเวลานี้จากส่วนที่แสดงความคิดเห็นที่เป็นปลายเปิดและจากการสัมภาษณ์มีความเห็นตรงกันว่าควรมีเวลาแน่นอนหรือฝึกการปฏิบัติ

หมวดศิลปศึกษา พบว่าการจัดเนื้อหาศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาปานกลาง ที่น่าสังเกตคือศึกษานิเทศก์บอกว่ามีปัญหามากเกี่ยวกับเนื้อหาที่กำหนดให้ครูจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในหน่วยนั้น ๆ ส่วนผู้บริหารและครูบอกว่ามีปัญหามากเกี่ยวกับเรื่องนี้ อาจเนื่องจากศึกษานิเทศก์มิได้เป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง แต่จากการสังเกตการใช้หลักสูตรจึงมีความเห็นว่ามีปัญหามาก สำหรับผู้บริหารและครูอาจมีปัญหาในเรื่องนี้มากก็ได้ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติคงได้มีการพยายามแก้ไขปัญหามาโดยตลอด เช่น จัดครูที่สมัครใจเข้าสอน หรือจัดครูที่พอมีความสามารถเข้าสอนประจำ วิชา ครูที่สอนโดยสมัครใจก็มักจะชวนชวชาญหาความรู้ที่จะมาสอน ส่วนครูที่สอนประจำก็จะคุ้นเคยกับสิ่งที่สอนยิ่งขึ้น ปัญหาที่มีก็จะลดน้อยลง ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ในรายละเอียดของการสัมภาษณ์ตรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่สอน ทำให้ทราบว่าในทางปฏิบัติมีการแก้ปัญหาดังกล่าวเช่นกัน ในเรื่องแนวทางการปรับปรุงโดยส่วนใหญ่มีผู้ตอบว่าควรคงเนื้อหาและเวลาเรียนในหน่วยงานสานและงานถักทอรอยละ 35 และส่วนใหญ่มีผู้ตอบว่าควรเพิ่มเนื้อหาและเวลาเรียนในหน่วยการปั้นและแกะสลักรอยละ 41.9 และในหน่วยงานออกแบบสร้างสรรค์จากวัสดุต่าง ๆ ร้อยละ 41.3 เป็นที่น่าสังเกตว่าเนื้อหาของหน่วยดังกล่าวนี้ยังคงมีผู้เห็นความสำคัญ ทั้งที่มีข้อเสนอความคิดเห็นว่าการแกะสลักและงานออกแบบสร้างสรรค์จากวัสดุต่าง ๆ เข้ากับกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ อาจเนื่องจากผู้ใช้หลักสูตรมีความเข้าใจว่าจุดประสงค์ในการปฏิบัติงานของแต่ละกลุ่มประสบการณ์มีความแตกต่างกัน แม้ว่าจะงานที่ทำจะคล้ายกันก็ตาม

หมวดผลศึกษา ในหมวดนี้พบว่ามีปัญหาปานกลาง จากตารางที่ 13 หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีปัญหาน้อยเกี่ยวกับการสอนเนื้อหาในหน่วยศึกษาศาสตร์ กิจกรรมทดสอบ สมรรถภาพทางกาย และน้ำหนักการ อาจเนื่องจากได้มีการนำหน่วยดังกล่าวไปเกี่ยวข้องจัดเป็นกิจกรรมของโรงเรียน เช่น ในงานกีฬา งานวันเด็ก เป็นต้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมอย่างดี นอกจากนี้ในการสอนหลักสูตรก็ให้โอกาสปรับให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น เช่น เมื่อนำหลักสูตรไปทำเป็นแผนการสอนของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในหน้า 319 หน่วยกีฬา มีการให้เลือกกีฬาอย่างใดอย่างหนึ่งที่เห็นว่าเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน เป็นต้น ที่นำพิจารณาอีกประการหนึ่งคือการสอนเนื้อหาในหน่วยยิมนาสติก พบว่าศึกษานิเทศก์ตอบว่ามีปัญหามาก ส่วนผู้บริหารและครูตอบว่ามีปัญหาปานกลาง ประเด็นนี้อาจเกี่ยวกับผู้บริหารและครู ใ้ไม่มีโอกาสใกล้ชิดกับนักเรียน และพบว่านักเรียนมีความสามารถพอที่จะปฏิบัติได้ จึงตอบว่ามีปัญหาปานกลาง ในเรื่องของแนวทาง การปรับปรุงมีข้อนำตั้ง เกออยู่ 2 ประการ ใ้คนัก มีผู้ตอบว่าควรคงเนื้อหาและเวลาเรียนในหน่วยยิมนาสติกร้อยละ 40.7 แสดงว่ามีผู้เห็นความสำคัญของหน่วยนี้ ซึ่งแม้แค่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ก็ทรงมีพระราชดำริให้มีการจัดสอนยิมนาสติกในโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ และทรงเห็นว่าการเล่นยิมนาสติกนั้นร่างกายใ้ได้ออกกำลังกายทุกส่วน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2527 : 38-39) อีกประการหนึ่งมีผู้ตอบว่าควรเพิ่มเนื้อหาและเวลาเรียนในหน่วยกิจกรรมทดสอบสมรรถภาพทางกายร้อยละ 47.9 แสดงว่ามีผู้เห็นความสำคัญของหน่วยนี้เช่นกัน จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ในรายละเอียดของการสัมภาษณ์พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่สอน เสนอความเห็นใ้ปรับหน่วยกิจกรรมทดสอบสมรรถภาพทางกายในทุกระดับชั้น และเห็นว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้สำหรับทดสอบสมรรถภาพทางกายไม่ควรกำหนดเหมือนกันทั่วประเทศ ควรพิจารณาตามสภาพท้องถิ่นและความสามารถของแต่ละบุคคล

หมวดคนตรี-นาฏศิลป์ ผลการวิจัยทั้งหมวดมีปัญหามากในหัวข้อที่กำหนดใ้เกี่ยวกับ โน้ตสากลเป็นปัญหาต่อการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน และในหัวข้อรายละเอียดของเนื้อหาในแผนการสอนไม่ชัดเจนพอสำหรับผู้ไม่มีพื้นฐานทางคนตรี-

นาฏศิลป์ที่จะนำไปปฏิบัติ แสดงว่าในส่วนนี้ควรรับทำการปรับปรุง แม้ว่าเกี่ยวกับโน้ตสากล ในแผนการสอนดนตรีและนาฏศิลป์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน้า 514 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน้า 616 กล่าวไว้ว่าบางโรงเรียนสอนไม่ได้ก็อาจใช้เพลงหรือนาฏศิลป์ของท้องถิ่นมาแทนได้โดยใช้คาบเวลาเท่ากัน ในเรื่องนี้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนหนึ่งจากรายละเอียดแยกพบว่า มีขั้นตอนพอสมควรในการปรับเนื้อหาส่วนนี้ เพราะมีข้อสอบของกลุ่มโรงเรียนควบคุมอยู่ หากว่ามีการปรับเข้ากับสภาพโรงเรียน ก็คงเป็นที่รับรู้และยอมรับของกลุ่มโรงเรียนด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่สอนกล่าวว่า โน้ตสากลยากสำหรับนักเรียนในท้องถิ่นทางไกล เช่น ชาคพื้นฐานมาจากชนชั้น และในส่วนที่ให้แสดงความคิดเห็นก็เสนอปัญหาเกี่ยวกับโน้ตสากลเช่นกัน สำหรับรายละเอียดของเนื้อหาในแผนการสอน จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ส่วนหนึ่งไม่ค่อยมีปัญหาทางนาฏศิลป์ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนที่ผู้ทรงคุณวุฒิสอนอยู่นั้น ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 สามารถจัดหาครูที่มีความสามารถโดยเฉพาะหรือสมัครใจเข้าสอน จะมีปัญหาในส่วนรายละเอียดของโน้ตสากลมากกว่า ในเรื่องของแนวทางการปรับปรุงขอกกล่าวถึงใน 2 ประการที่นำเสนอแรกคือ หน่วยกิจกรรมเน้นการฟัง ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าควรเพิ่มเนื้อหาและเวลาเรียนร้อยละ 35.2 แสดงว่าผู้ใช้หลักสูตรเห็นความสำคัญของหน่วยนี้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การฟัง เป็นทักษะที่สำคัญที่สุดทางดนตรี เพราะดนตรีคือเสียง และเราใช้ประสาทหูในการฟัง (อรวรรณ บรรจงศิลป์ และ อภรณ์ มนตรีศาสตร์ 2527 : 507-508) ส่วนการที่ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าควรเพิ่มเนื้อหาและเวลาเรียนในหน่วยกิจกรรมนาฏศิลป์ร้อยละ 42.1 นั้น จะเห็นว่าสอดคล้องกับส่วนที่มีผู้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรกำหนดเนื้อหาให้ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนเวลามีปัญหา คำานการฝึกให้เกิดทักษะ

หมวดกิจกรรมสร้างนิสัย ทุกข้อของหมวดนี้พบว่ามีปัญหাপานกลาง ที่นำเสนอแรกคือการไม่มีรายละเอียดของเนื้อหาอย่างเพียงพอในคู่มือครู และแผนการสอนของหมวดนี้ ศึกษานิเทศก์ตอบว่ามีปัญหามากแก่ผู้บริหารและครูตอบว่ามีปัญหาปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศึกษานิเทศก์ได้รับทราบปัญหาเรื่องนี้จากผู้บริหารและครูจากที่ต่าง ๆ ก็ได้ ศึกษานิเทศก์จึงมีความเห็นว่ามีปัญหามาก สำหรับผู้บริหาร

และครูคงมีการหาหนทางที่จะแก้ไขปัญหานั้นที่เกิดขึ้น โดยอาจศึกษาข้อควรระวังและเนื้อหาของเนื้อหาจากหน่วยงานนั้น ๆ เช่น กองยุวกาชาด เป็นต้น หรืออาจใช้การปรับเนื้อหาที่มีอยู่เดิมให้สอดคล้องกับหัวข้อที่กำหนดในหลักสูตรก็ได้ ส่วนแนวทางการปรับปรุงที่มีผู้ทอบส่วนใหญ่ว่าควรกำหนดให้ลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด บูรณาการเพื่อประโยชน์ เป็นวิชาบังคับหรือบังคับเลือก แต่ให้ยืดหยุ่นเวลาใน 80 คาบถึงร้อยละ 42.5 เป็นไป สอดคล้องกับที่มีผู้เสนอแนะเพิ่มเติม แสดงว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งใช้หลักสูตร เห็นด้วยกับการกำหนดบังคับให้เรียน แต่ในส่วนของผู้เสนอความคิดเห็นมีผู้กล่าวในประเด็นที่ นำพิจารณาว่าควร เป็นกิจกรรมบังคับเหมาะสมกว่าเป็นวิชาบังคับ เพราะเป็นเนื้อหา ที่ต้องการให้เกิดการปฏิบัติ

2.2 ปัญหาการดำเนินการจัดการเรียนการสอน

ปัญหาการจกกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า

กานนี้มีปัญหาปานกลาง แสดงว่ากานนี้ยังต้องปรับปรุง ในประเด็นเกี่ยวกับการขาดทักษะในการสอนคนตรี-นาฏศิลป์ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารตอบว่ามีปัญหามาก ส่วนครูตอบว่ามีปัญหาปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ประเด็นดังกล่าวจึงควรได้รับการปรับปรุง ปัญหาเกี่ยวกับการขาดทักษะในการสอนนี้สอดคล้องกับผลที่ได้จากการรวบรวมข้อคิดเห็นเพิ่มเติม และผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ส่วนการขาดทักษะในการสอนกิจกรรมสร้างนิสัยอื่น ๆ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารตอบว่ามีปัญหาปานกลาง แต่ครูตอบว่ามีปัญหาน้อยอาจเนื่องจากโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยอื่น ๆ อยู่เสมอ และครูก็จะเป็นผู้รับผิดชอบดูแลเป็นปกติ ดังนั้นครูจึงเห็นว่าปัญหาน้อยกว่าศึกษานิเทศก์และผู้บริหาร สำหรับข้อ 6 ในตารางที่ 17 เกี่ยวกับการขาดความร่วมมือจากผู้บริหารหรือผู้ร่วมงานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยที่ผู้บริหารและครูตอบว่ามีปัญหาน้อยขณะที่ศึกษานิเทศก์ตอบว่ามีปัญหาปานกลาง คงเนื่องจากครูได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสังเกตจากการที่มีผู้เสนอแนะกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่สอนส่วนหนึ่งกล่าวว่าได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารและมีการหาหนทางแก้ไขปัญหาระหว่างผู้ร่วมงาน ในข้อ 3 และ 4 ที่เกี่ยวกับ "การศึกษาแผนการสอนหรือคู่มือครูแต่ละเฉพาะเนื้อหาและกิจกรรม..." และการขาดการจกกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนปฏิบัติ ศึกษานิเทศก์ตอบว่ามีปัญหา อาจเป็นเพราะศึกษานิเทศก์ได้พบปัญหาเหล่านี้จากการ

นิเทศโรงเรียนหลายแห่ง จึงตระหนักว่ามีปัญหามากในข้อ 7 เกี่ยวกับผู้ปกครอง ไม่เห็นความสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทุกกลุ่มต่าง เห็นตรงกันว่ามีปัญหาปานกลาง ในเรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ได้ทราบวาทะบาทของผู้ปกครอง ในการช่วยสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำได้อย่างไร ซึ่งแจ้งให้ทราบว่าประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะมีคือนักเรียนซึ่งคงได้รับความร่วมมือเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ต้องชี้แจงหรือให้ความรู้เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างย่อ ๆ พอให้ผู้ปกครอง เข้าใจก่อนอื่น ทั้งนี้ เพราะหากผู้ปกครอง ไม่เข้าใจ ก็จะไม่เห็นความสำคัญและก็จะไม่ให้ความร่วมมือ ในเรื่องนี้แม่แคตผลจากการประชุมสัมมนาเรื่อง "การจัดการประถมศึกษาเพื่อปวงชน" ก็มีความเห็นว่าการที่จะจัดการประถมศึกษาให้มีคุณภาพ ควรจัดให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ 2528 : 122)

ปัญหาค้นหาการเรียนการสอน ผลการวิจัยค่านี้นี้มีปัญหาปานกลาง ย่อมหมายถึงค่านี้นี้ยังคงมีการปรับปรุง จากตารางที่ 18 ในค่านี้นี้มีข้อที่นำกล่าวถึงอยู่ 2 ประการคือการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนในหมวดคณิต-นาฏศิลป์ ทุกกลุ่มตอบว่ามีปัญหา มาก ซึ่งก็สอดคล้องกับผลที่ได้จากการรวบรวมข้อคิดเห็นเพิ่มเติมและผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่ามีปัญหาเกี่ยวกับตลับเทปเพลง โดยเฉพาะเพลงไทยเดิม แต่ผู้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งก็กล่าวว่าไม่มีปัญหาค้นหาตลับเทปเพลง เพราะได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร บางแห่งจะมีเทปคนแบบสำหรับอีกเทป ๗ ที่ทำการกลุ่มโรงเรียน แต่ก็มีปัญหาว่าเทปที่ไต่เสียง ไม่ชัดเจนนัก นอกจากนี้เกี่ยวกับการขาดแหล่งวิทยากร และหนังสืออ่านประกอบเพื่อนักเรียน ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ทุกกลุ่มตอบว่ามีปัญหา มากเช่นกัน ประเด็นนี้ตรงกับผลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากที่มีผู้เสนอความคิดเห็น แต่มีส่วนที่เพิ่มเติมคือการขาดหนังสือค้นคว้าสำหรับครู กว ย ซึ่งเรื่องนี้จากการติดตามผลโรงเรียนในโครงการผู้นำการใช้หลักสูตรในระยะ 3-4 ปีก็พบว่าส่วนใหญ่ยังขาดห้องสมุดและหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติมเช่นกัน (วิเวก ปางพุฒพงศ์ 2528 : 8) ในส่วนนี้ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะได้นำหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดและวิทยาลัยครูในท้องถิ่นนั้น ๆ มาร่วมมือในการให้บริการเกี่ยวกับสื่อและเป็นแหล่งวิทยากร เพื่อการค้นคว้าได้ สำหรับ

ข้ออื่น ๆ ที่พบว่ามีปัญหาปานกลางนั้นเป็นเรื่องที่กองหาทางแก้ไขกันต่อไปส่วนการ
 ขาดแคลนเอกสารสำหรับครูในการค้นคว้า เช่น แผนการสอน คู่มือครู หนังสืออ่าน
 ประกอบ ฯลฯ นั้น ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ มีความพยายามที่จะช่วยเหลือครู
 โดยจัดทำเอกสารเพื่อให้ความรู้ความต่าง ๆ สำหรับครูขึ้น แต่ก็เป็นเรื่องน่าคิดว่าผู้ใช้
 หลักสูตรจะได้อ่านหนังสือเหล่านี้ได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการบริหารและ
 การจัดการในระดับต่าง ๆ ด้วย ทางด้านบุคลากรนั้นจากการสัมภาษณ์อาจารย์พรณี
 คิสสร่า ฝ่ายเอกสารและตำรา กองบุคลากร ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับหลักสูตรบุคลากร
 ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2528 ไว้ว่าทางกองบุคลากรได้มอบหลักสูตรดังกล่าว
 ให้หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนนั้น ๆ ทำการส่งไปยังโรงเรียน โดยส่วนภูมิภาค
 จะได้โรงเรียนละ 1 ชุด ส่วนกลางได้โรงเรียนละ 2 ชุด ส่วนแผนการสอนคงจะได้
 มีการจัดส่งต่อไป สำหรับปัญหาที่มีเกี่ยวกับบุคลากรจะติดต่อได้ที่กองบุคลากร กรุงเทพฯ
 จากความพยายามของหน่วยงานที่จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยคิดว่าคงจะเป็น
 แนวทางหนึ่งที่จะทำให้ปัญหาคลงได้ในโอกาสอันใกล้นี้

ปัญหาคำถามการวัดและประเมินผล ทุกข้อในค่านนี้มีปัญหาปานกลาง
 แสดงว่าทุกข้อในค่านนี้คงได้รับการปรับปรุง เมื่อพิจารณาตารางที่ 19 เป็นรายชื่อจะ
 เห็นว่าวนสอดคล้องกับความคิดเห็นที่มีผู้เสนอแนะและสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์
 ผู้ทรงคุณวุฒิ เช่นความคิดเห็นที่มีผู้เสนอแนะกล่าวถึงปัญหาว่าครูไม่ค่อยเข้าใจแนวทาง
 และวิธีการวัดผล การวัดคำถามการปฏิบัติยังไม่มีเกณฑ์ ไม่เป็นระบบ จากการสัมภาษณ์ก็
 พบปัญหาว่าครูบางส่วนไม่ค่อยใช้วิธีการที่ให้วัดเป็นระยะ ๆ การวัดผลมักวัดคำถาม
 มากกว่าการปฏิบัติ หรือครูไม่ได้สอนแต่ประเมินผลให้ตาม เป็นคน ดังนั้นผลจากความ
 สอดคล้องเหล่านี้ จึงน่าตระหนักว่าการวัดและประเมินผลของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะ
 นิสัยมีปัญหาที่พึงแก้ไข บันลือ พฤษะวัน (2525 : 18) ได้กล่าวว่าภาระการสอน
 ความหลักสูตรใหม่นี้จะเพิ่มงานธุรการให้แก่ครูมาก ครูบางคนกล่าวว่าถ้าจะมุ่งประเมิน
 ตามแนว ป.02 ให้ละเอียด หน้าที่ในการสอนย่อมบกพร่องมาก ครูจึงจัดทำแบบประเมิน
 ผลเพียงผ่าน ๆ ในเรื่องนี้เป็นสิ่งที่น่าคิดว่าภาระของครูจะมีผลเกี่ยวเนื่องทำให้เกิด
 ปัญหาในคำถามการวัดและประเมินผลหรือไม่ อย่างไรก็ตามก็ขอเสนอแนะจากการอภิปราย
 หัวข้อของการประชุมสัมมนาเรื่อง "การจัดการประถมศึกษาเพื่อปวงชน" ได้มีการ

เสนอแนะว่าควรลดภาระหน้าที่อื่นของครูผู้สอนให้น้อยลง จึงน่าจะไต่ค้ำไปถึงประเด็นนี้ด้วย สำหรับข้อ 7 การที่ศึกษานิเทศก์ทอมว่ามีปัญหามากเกี่ยวกับครูมักประเมินผลจากผลสำเร็จของการปฏิบัติมากกว่าผลจากลักษณะนิสัยของนักเรียนในขณะปฏิบัติ คงเนื่องจากการนิเทศพบว่ามิใช่ปฏิบัติในลักษณะกึ่งกล่าวหลายคนและหลายแห่ง แต่ผู้บริหารและครูเป็นผู้ใช้หลักสูตรอาจไต่พยายามแก้ไขปัญหานี้อยู่ จึงทอมว่ามีปัญหาปานกลาง

ปัญหาความสามารถของครูในการสอน พบว่าค่านนี้มีปัญหา

ปานกลาง จากตารางที่ 20 นี้ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 1 และ ข้อ 5 มีปัญหามาก สำหรับข้อ 5 มีปัญหามากเกี่ยวกับครูไม่สามารถสอนได้ทุกหมวดในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย อาจเนื่องจากในทางปฏิบัติการจะหาครูที่มีความสามารถสอนได้ในทุกหมวดของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยคงทำได้ยาก แม้ว่าจะสามารถจัดหาครูที่พอจะสอนได้หรือที่สมัครใจสอนก็อาจมีปัญหาก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะและความรับผิดชอบของครู ผลจากข้อเสนอคึกเห็นและจากการสัมภาษณ์ก็ตระหนักในปัญหานี้ ปัญหาที่ครูไม่สามารถสอนได้ทุกหมวดในกลุ่มนี้ และควรจะมีครูที่มีความสามารถโดยเฉพาะเข้าสอนหรือไม่นั้น มีผู้แสดงทัศนะในเรื่องนี้ต่าง ๆ กัน เช่น Bucher (1967 : 90-91) กล่าวว่าผู้ที่มีความรู้ด้านพลศึกษาและสนใจการสอนอย่างจริงจังย่อมสนุกกับการสอนและทำให้ผู้เรียนมีความสุข มีประสบการณ์ที่ดี ทั้งยังช่วยพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยอีกด้วย ส่วน Cooper และ Strong (1973 : 71) กล่าวถึงการสอนพลศึกษาว่าครูผู้สอนควรเป็นผู้มีวุฒิพลศึกษาและผ่านการฝึกมาโดยเฉพาะ ครูผู้สอนพลศึกษาในระดับประถมศึกษาควรมีความรู้เกี่ยวกับพลศึกษาโดยตรง แต่วิธูม คังเจริญ (2526 : 101) ได้ให้ข้อคิดว่าการสอนศิลปศึกษาไม่จำเป็นจะต้องเป็นครูศิลปะเสมอไป ข้อสำคัญคือต้องศึกษาแนวทางและจุดหมายปลายทางของศิลปศึกษา ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่สอดคล้องกัน ทั้งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็ก ก็จะสอนศิลปะอย่างมีความเชื่อมั่น อย่างไรก็ตามผลการวิจัยหลายเล่มได้กล่าวถึงปัญหาที่ครูไม่สามารถสอนได้ทุกหมวดและต้องการผู้มีความสามารถเฉพาะ เช่น งานวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษา (2525 : ข) พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาต้องการครูผู้สอนที่จบพลศึกษาโดยตรง เพื่อแก้ปัญหาครูไม่ถนัดทางพลศึกษาและไม่สอนพลศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้

จากข้อคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นว่าควรจัดครูที่มีความสามารถโดยเฉพาะเข้าสอน จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่าเนื่องจากในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 แต่ละหมวดก็มีรายละเอียดเพิ่มขึ้น ครูควรมีความรู้ในหมวดนั้น ๆ ในทางปฏิบัติอาจช่วยเหลือครูโดยให้การอบรม

ในข้อ 1 เกี่ยวกับครูไม่มีความรู้เฉพาะในเนื้อหาบางหมวด ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในการสอน ผลรวมเฉลี่ยของทุกกลุ่มมีปัญหามาก แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มจะพบว่าศึกษานิเทศก์ตอบว่ามีปัญหามาก ผู้บริหารและครูตอบว่ามีปัญหาปานกลางซึ่งค่อนข้างไปทางมาก ฉะนั้นจึงถือว่าตอบใกล้เคียงกัน มีผู้เสนอแนะและผลจากการสัมภาษณ์เห็นว่าควรจัดอบรมครูเพื่อแก้ปัญหานี้ แต่เท่าที่ผ่านมามีครูส่วนหนึ่งที่ผ่านการอบรมแล้วไม่เชื่อมั่นในการสอน จึงไม่ได้ทำการสอน ฉะนั้นการให้มีการอบรมจึงมีผู้เสนอให้เป็นไปในรูปเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม ให้สามารถนำไปใช้สอนได้หรืออบรมเป็นระยะ ๆ เป็นการทบทวนและเพิ่มความรู้อยู่เสมอ สำหรับรายชื่ออื่น ๆ ที่มีปัญหาปานกลางก็ต้องได้รับการแก้ไขต่อไป

2.3 ปัญหาการบริหารและการจัดการ

ผลการวิจัยพบว่าก้านนี้มีปัญหาปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จะพบว่าบางข้อศึกษานิเทศก์ตอบว่าเป็นปัญหามากกว่าผู้บริหารและครู เช่น ในข้อ 6 เกี่ยวกับขาดการนิเทศจากศึกษานิเทศก์และขาดการนิเทศภายในโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ตอบว่าเป็นปัญหาปานกลางค่อนข้างไปทางมากขณะที่ผู้บริหารและครูตอบว่าเป็นปัญหาปานกลาง อาจเนื่องจากศึกษานิเทศก์เป็นผู้ติดตามผลการใช้หลักสูตร ได้พบเห็นปัญหาจากที่ต่าง ๆ จึงตอบว่าเป็นปัญหามากกว่ากลุ่มอื่น โดยเฉพาะเรื่องการนิเทศจากที่มีผู้ให้ข้อเสนอแนะและจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิต่าง เห็นพ้องกันว่า เป็นปัญหาและควรให้มีการนิเทศ ซึ่งการนิเทศนี้เป็นการช่วยพัฒนาครูและช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการเรียนการสอน (Good 1973 : 574) อนึ่งการเยี่ยมเยียนดูการสอนซึ่งกันและกันเป็นวิธีการหนึ่งในการนิเทศ ชาวจีนฮุย อาจิมสมาจาร (2525 : 57-58) กล่าวว่าควรเป็นไปตามธรรมชาติไม่ควรจัดเป็นพิเศษ นับว่าน่าสนับสนุนซึ่งก็คงมีจุดหมายเพื่อให้เป็นการเยี่ยมเยียนนิเทศในสภาพปกติ เพื่อหาทางช่วยเหลือกันต่อไป

ข้อที่เป็นปัญหาน้อยของค่านี เช่น ข้อ 1 เกี่ยวกับการจัดครูเข้าสอนในกิจกรรมสร้างนิสัยอื่น ๆ อาจเนื่องจากกิจกรรมสร้างนิสัยอื่น ๆ เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การสวดมนต์ไหว้พระประจำวันหรือประจำสัปดาห์ กิจกรรมห้องสมุด เป็นต้น จึงมีปัญหาน้อยแต่ไม่ใช่น้อยที่สุด แสดงว่ากิจกรรมเหล่านี้ยังมีปัญหาบ้าง "ข้อ 13 การจัดจำนวนนักเรียนเข้าชั้น..." และ "ข้อ 16 การจัดส่งเอกสารต่าง ๆ แก่ครู..." ซึ่งจากรายละเอียดของการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนหนึ่งในเรื่องการจัดจำนวนนักเรียนเพื่อเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และการจัดส่งเอกสารต่าง ๆ แก่ครู เช่น สมุด ป.02 นั้นไม่ค่อยมีปัญหาสัก แต่ที่มีการเปลี่ยนแปลงจุดประสงค์ ป.02 ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย โรงเรียนก็พอจะจัดหาหรือซื้อไปแทรกเกี่ยวกับจุดประสงค์ ป.02 ได้ ส่วนข้อ 19 มีปัญหาน้อยเกี่ยวกับความร่วมมือจากเจ้าของสถานที่ในท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนหนึ่ง พบว่าสถานที่ที่มักคิดค่าใช้นั้นมักจะไ้แก่บริเวณวัดจึงมีปัญหาน้อย

ปัญหาการจัดการและการใช้หลักสูตรประถมศึกษากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 นั้น จากผลการวิจัยกล่าวได้ว่ามีปัญหาปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ความจำกัดของเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย หรือเนื่องจากหลักสูตรไ้ผ่านการใช้มาระยะหนึ่งแล้ว และไ้มีการพยายามที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้จัดให้มีการอบรมบุคลากรในระดับต่าง ๆ เพื่อให้มีสมรรถภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณารายละเอียดจะเห็นว่าปัญหามากในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหมวดคณิต-นาฏศิลป์ และเกี่ยวกับบุคลากรโดยเฉพาะครู สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2523:1) ไ้กล่าวไว้ว่า แม้ว่าจะไ้มีการกำหนดหลักสูตรประมวลการสอน มีอุปกรณ์การสอนครบถ้วนและตำราที่ดีเพียงไรก็ตาม แต่ถ้าครูไม่มีคุณภาพแล้วก็จะไม่สามารถดำเนินการสอนให้บรรลุจุดหมายของการศึกษาได้ ซึ่งสุรพันธ์ ยันต์ทอง (2526 : 73) ก็ไ้กล่าวถึงในเรื่องนี้ว่า คุณภาพของครูเป็นสิ่งสำคัญ จำเป็นต้องไ้รับการฝึกฝนอบรมแม้จะมีอุปกรณ์และวัสดุทันสมัยเพียงไ้ก็ตาม หากครูซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตรและอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่มีความสามารถ ก็ไม่อาจปรับปรุงการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าได้ สมพงษ์ พลชะสุรย์ (2528 : บทนำ) กล่าวถึงหลักสูตรประถมศึกษา

พุทธศักราช 2521 ว่าเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับประเทศไทย แต่มีข้อแม้รายละเอียดปลีกย่อยนั้นท้องถิ่นควร ได้มีการนำไปพัฒนา สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรมีการเสนอความต้องการที่จะพัฒนาจากห้องเรียนไปสู่โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน จังหวัดและเขตการศึกษา โดยที่ปัจจุบันเริ่มมีการเห็นความสำคัญในการส่งเสริมบุคลากรมากขึ้น จึงยอมเป็นไปได้ที่เราทุกคนจะร่วมมือกันทำ เพื่อสร้างสรรค์งานต่าง ๆ และที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เราทุกคนย่อมภาคภูมิใจกับผลสำเร็จที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 เร่งรัดให้มีการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์อย่างมีระบบ มีการติดตามผลและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

1.2 เร่งรัดและสนับสนุนห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าของนักเรียน และครู อาจถือโอกาสขอความร่วมมือจากหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น ห้องสมุดประชาชน วิทยาลัยครู โรงเรียนมัธยม เป็นต้น

1.3 ควรจัดการประชุม อบรม สัมมนาครูในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (อาจตั้งแคภายในโรงเรียน) ระดับกลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด เขตการศึกษา เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาหลักสูตร ให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น ร่วมกันอภิปราย เสนอหาหนทางแก้ไข ช่วยเหลือกัน เป็นการพัฒนาหลักสูตรและส่งเสริมการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

1.4 หน่วยงานในระดับจังหวัดควรเป็นหน่วยเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรงานวิจัย การทดลอง ฯลฯ ไปสู่อำเภอ กลุ่มโรงเรียน โรงเรียน เพื่อกระตุ้นครูให้กระตือรือร้น และนำความรู้ไปใช้ในการเรียนการสอน การเผยแพร่ อาจจัดทำเป็นจุดสารหรือเอกสารแผ่นเกี่ยว เป็นต้น หรืออาจเผยแพร่เมื่อมีการประชุม อบรม หรือสัมมนา

1.5 ควรมีการนำทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถของท้องถิ่น หมุนเวียนร่วมมือกันเป็นวิทยากรของจังหวัด เพื่ออบรม ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ

เกี่ยวกับหลักสูตรในระดับอำเภอ กลุ่มโรงเรียน

1.6 ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับหลักสูตรและผลการเรียนของเด็กในปกครอง เป็นการชักนำผู้ปกครองให้เข้าใจหลักสูตรและร่วมทำกิจกรรมที่จะส่งเสริมนักเรียน

1.7 ส่งเสริมให้มีการนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะการนิเทศภายในโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ควรนำการแก้ปัญหาทางจริยธรรมด้วยระบบคุณสัญญาไปทดลองใช้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6

2.2 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการปลูกฝังลักษณะนิสัยด้วยดนตรีและศิลปะศึกษา เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาสังเกตคุณลักษณะ และประเมินคุณลักษณะด้วยตนเองของนักเรียนที่เรียนในแต่ละหมวดของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

2.4 ศึกษาค้นคว้าขนาดของอุปกรณ์กีฬาแต่ละอย่างที่มีขนาดเหมาะสมกับรูปร่างหรือส่วนสูงของเด็กประถมศึกษาของไทย

2.5 ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่คงอยู่ตามการรับรู้ของตนเอง เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ฯลฯ ของนักเรียนที่จบประถมศึกษาแล้วมิได้ศึกษาต่อ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย